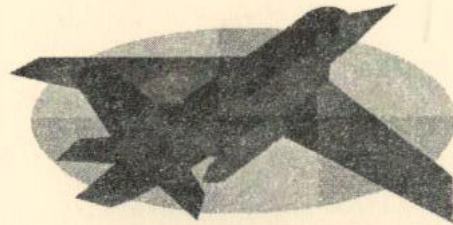

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

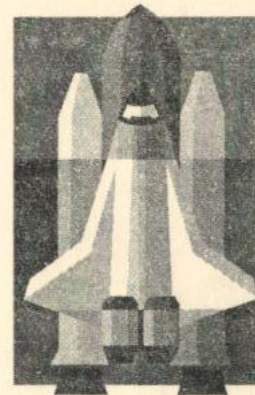

МАТЕРІАЛИ

V Міжнародної науково-практичної конференції

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ
В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ**

20-21 квітня 2010 р.

Київ 2010

УДК: 009 (082)

Актуальні проблеми психології діяльності в особливих умовах: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 20-21 квітня 2010 р., Національний авіаційний університет / за заг. ред. О.В. Петренка, О.М. Ічанської. – К. : Вид-во Нац. авіац. ун-ту «НАУ-друк». 2010. – 128 с.

Містить матеріали доповідей щорічної науково-практичної конференції з проблем психології діяльності в особливих умовах.

Організаційний комітет

Голова оргкомітету:

В.П. Харченко, д-р тех. н., проф., заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, проректор з наукової роботи Національного авіаційного університету

Заступник голови оргкомітету:

О.В. Петренко, к. психол. н., доц., завідувач кафедри авіаційної психології, заступник директора Гуманітарного інституту НАУ з наукової роботи

Члени оргкомітету:

О.М. Ічанська, доц.

С.С. Луппо, ст. викл

Л.В. Помиткіна, доц.

О.І. Западенко, викл.

О.В. Сечейко, доц.

Я.І. Пономаренко, зав. лаб.

О.В. Гірчук, ст. викл.

Н.С. Хімченко, викл.

В.В. Злагодух, ст. викл.

Секретаріат конференції

О.В. Гірчук (голова секретаріату)

А.В. Нагайко

*Рекомендовано до друку вченою радою
Гуманітарного інституту НАУ
(Протокол №7 від 14 квітня 2010 р.)*

невпорядкований робочий день; формалізм планування робочого дня у зв'язку з швидкими змінами оперативної обстановки;

- кадровий: неукмплектованість підрозділів і відповідно збільшення кола обов'язків та зменшення часу на виконання доручених завдань;

- соціально-психологічний: висока міра відповідальності за спеціальну техніку, особисту готовність, життя та здоров'я постраждалих; недостатня психологічна підтримка з боку керівництва та більш досвідчених співробітників; деформації в мотиваційній сфері особистості.

Юрій Тимофєєв

м. Київ

Адаптаційний процес офіцерів-випускників ВВНЗ

Збройних Сил України

В армії є дві складові: людина і зброя. Можна створити чудову техніку, нове озброєння. Але без створення належних умов для людини, яка їх обслуговує та використовує, сильної армії не буде. Це аксіома [1, с. 5].

Водночас, в умовах сьогодення, ефективність розв'язання проблем, які виникають на етапі адаптаційного періоду в молодих офіцерів вимагає нових підходів.

Аналіз сутності і змісту адаптаційних труднощів, а також вивчення практики соціально-психологічної адаптації молодих офіцерів дозволяє говорити про дві групи причин, які обумовлюють труднощі соціально-психологічної адаптації. Першу групу складають індивідуально-особистісні детермінанти, які включають в себе як особливості темперамента молодих офіцерів, так і специфічні риси характеру молодих офіцерів, адаптаційні здатності, інтериоризований адаптаційний досвід і ціннісні орієнтації особистості. В другу групу входять соціально-психологічні детермінанти, які складають такі рівні детермінації, як інтимно-сімейні, первинні, професіональні, інституціональні, суспільно-державні і загальнолюдські.

Вивчення адаптаційних труднощів показало, що обов'язковою складовою інформації, необхідної для правильного прогнозу адаптивної поведінки і управління ним, являються відомості про адаптаційний досвід молодого офіцера, котрий він мав до приходу в частину. Цей досвід включає в себе, як він почував себе в сім'ї (відношення до батьків, старших і молодших братів та сестер), в школі (відношення з учителями і однокласниками, досвід входження в нові колективи при зміні шкіл, якщо приходилося переїзжати з батьками), у військовому інституті (звикання до військової служби, взаємовідносини з командирами, із співслужбовцями і підлеглими, якщо такі були.[3, с. 264-265].

Аналіз літературних джерел, дає підставу виокремити

декілька підходів, щодо періодизації адаптаційного процесу офіцерів-випускників ВВНЗ до умов військово-професійної діяльності. Наголосимо на трьох рівнях й трьох відповідних періодах психологічної адаптації молодих офіцерів:

1. Дисфункціональному – містить в собі перші дні і тижні перебування в військовій частині;
2. Стереотипному - функціонує в межах одного року;
3. Функціонально-ініціативному, як правило протікає в межах від 1 до 3 років.

Виходячи з глибинних методологічних засад адаптаційного процесу можемо виокремити наступні етапи, на шляху професійного становлення офіцера-випускника ВВНЗ.

Серед них:

- а). Початковий;
- б). Прийнятний;
- в). Високий;
- г). Професійно-лідерський.

Кожен із зазначених періодів та етапів, повинен базуватися, виходячи з багатосторонньої специфіки їхньої військово-професійної діяльності, індивідуально-типологічних властивостей та професійно-важливих якостей.

Врахування цих закономірностей, сприятиме стимулюванню і мотивації молоді людини, закладе підвалини щодо її соціальної активності, гармонізації особистісних і колективних мотивів у недопущенні різного роду протиріч та конфліктів.

У дослідженні соціально-психологічної адаптації молодих офіцерів може бути застосований системний аналіз механізмів психічної адаптації індивіда. Необхідність застосування системного аналізу тих чи інших явищ для того, щоб з'ясувати взаємодію різних підсистем, визначається тим, що подібний аналіз може дати значно більше, а ніж лише тільки одні аналітичні методи при вивченні часткових процесів. Наразі мова йде про те, що принциповою відмінністю функціональної системи соціально-психологічної адаптації людини від усіх інших самоуправляючих систем є наявність механізмів свідомого саморегулювання, в основі котрих лежить суб'єктивна індивідуально-особистісна оцінка природних і соціальних впливів на людину. Завдяки цьому здійснюється координуюче, спрямовуюче втручання свідомої інтелектуальної активності людини в саморегулюючі процеси адаптації [2, с.182-183].

Узагальнюючи соціально-психологічні детермінанти складнощів протікання адаптації молодих офіцерів, слід зауважити взаємовплив між постаттю самого офіцера й середовищем, яке на нього впливає. Саме тому, про залежність молодого офіцера від армійського соціального середовища можна говорити, в об'єктивному сенсі. Важливим напрямком активності суб'єкта являється пошук їх для себе такого середовища, котре б найкращим чином гармоніювало з його індивідуальними властивостями. Зміст пошукової активності при цьому істотно залежить від спрямованості особистості офіцера. Один шукає "тепле

містечко", інший-місце в армійському строю, яке дозволяє найбільш самореалізуватися. Наряду з цим, особистість, здійснюючи асиміляцію, змінює об'єктивні якості свого оточення, впливає на військовий колектив, причому об'єм і суспільна значимість цієї перетворюючої активності в цілому зростають по мірі професійного і духовного розвитку молодого офіцера.

Література:

1. Драпак Р.А. "Народна Армія" Лейтенатське "щастя" / Драпак Р.А. "Народна Армія" № 196 (4319), 31 жовтня 2009 року – с. 5.
2. Тимофеев Ю.П. Теоретичні основи дослідження проблеми соціально-психологічної адаптації у професійному становленні молодих офіцерів// Тимофеев Ю.П. / Актуальні проблеми психології. – 36. наук. праць Інституту психології ім. Г.С.Костюка АПН України /За ред. Максименка С.Д. – Т.1. – Ч.7. - К., 2002. – С.180-185.
3. Тимофеев Ю.П. Індивідуально-особистісні і соціально-психологічні детермінанти труднощів професійної адаптації молодих офіцерів ЗС України // Тимофеев Ю.П. / 36. наук. праць Інституту психології ім. Г.С.Костюка АПН України за ред. Академіка Максименка С.Д. / Проблеми загальної та педагогічної психології. – Т.4. – Ч.7. – К. – 2002. – С.264-269.